

29 Rywalizacja mocarstw europejskich w XVIII w.

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

XXIV. Europa w dobie oświecenia. Uczeń:

4) charakteryzuje proces modernizacji Rosji w XVIII w. i rosyjską ideę imperium.

Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

4) charakteryzuje najważniejsze konflikty polityczne w Europie i na świecie w XVIII w.

CZAS ZAJĘĆ

2 godziny lekcyjne

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: 1699, 1700–1721, 1702, 1706, 1709, 1713, 1721, 1740–1742, 1742, 1744–1745, 1745, 1756–1763, 1763
- postaci: Piotra I Wielkiego, Karola XII, Karola VI Habsburga, Marii Teresy, Piotra III

ROZUMIE

- pojęcia: wielka wojna północna, taktyka spalonej ziemi, pokój w Nystad, sankcja pragmatyczna, pierwsza wojna śląska, pokój we Wrocławiu, druga wojna śląska, pokój w Dreźnie, odwrócenie przymierzy, wojna siedmioletnia (trzecia wojna śląska), cud domu brandenburskiego, pokój na zamku Hubertusburg, pokój w Paryżu

POTRAFI

- przedstawić przyczyny, przebieg oraz skutki wielkiej wojny północnej
- określić wpływ wielkiej wojny północnej na pozycję Rosji w polityce europejskiej
- omówić wpływ sankcji pragmatycznej na sytuację w cesarstwie
- scharakteryzować i opisać przebieg wojen śląskich
- określić wpływ wojen śląskich na sytuację wewnętrzną cesarstwa
- omówić najważniejsze sojusze polityczne w przededniu wojny siedmioletniej
- scharakteryzować przebieg wojny siedmioletniej
- wyjaśnić, dlaczego wojna siedmioletnia nazywana jest pierwszą wojną o charakterze światowym
- opisać skutki wojen toczonych w XVIII w. dla sytuacji politycznej, gospodarczej i społecznej w Europie

I. WPROWADZENIE

Prosimy uczniów, aby wymienili najważniejsze konflikty zbrojne, jakie toczyły się w Europie w XVII w. Zwracamy uwagę, że rywalizacja o prymat w Europie między poszczególnymi państwami trwała również w XVIII w. Podajemy temat i główny cel lekcji.

II. ROZWINIĘCIE

Informujemy uczniów, że na dzisiejszej lekcji będziemy tworzyć mapy mentalne na temat głównych konfliktów w XVIII w. Dzielimy klasę na sześć grup i rozdajemy im instrukcje. ►

Grupa I

Przeczytajcie uważnie podrozdział w podręczniku: *Wielka wojna północna* (s. 302–304) oraz *Pokój w Nystad i skutki wielkiej wojny północnej* (s. 304–305), a także przeanalizujcie mapę (m9, s. 312). Następnie stwórzcie na dużych arkuszach papieru mapę mentalną dotyczącą tego konfliktu. Pamiętajcie, aby uwzględnić w niej genezę wojny, walczące strony, główne bitwy oraz wynik konfliktu.

Grupa II

Przeczytajcie uważnie podrozdział w podręczniku *Wojny śląskie* (s. 308–309) i przeanalizujcie mapę (m9, s. 312), a następnie stwórzcie na dużych arkuszach papieru mapę mentalną dotyczącą pierwszej i drugiej wojny śląskiej. Pamiętajcie, aby uwzględnić w niej genezę konfliktu, walczące strony, główne bitwy oraz wynik wojen.

Grupa III

Przeczytajcie uważnie podrozdział w podręczniku *Wojna siedmioletnia* (s. 309–311) i przeanalizujcie mapę (m9, s. 312), a następnie stwórzcie na dużych arkuszach papieru mapę mentalną dotyczącą tego konfliktu. Pamiętajcie, aby uwzględnić w niej genezę wojny, walczące strony, główne bitwy oraz wynik konfliktu.

Grupa IV

Przeczytajcie uważnie podrozdział w podręczniku *Wojna siedmioletnia* (s. 309–311) i przeanalizujcie mapę (m9, s. 312), a następnie stwórzcie na dużych arkuszach papieru mapę mentalną dotyczącą tego konfliktu. Pamiętajcie, aby uwzględnić w niej genezę wojny, walczące strony, główne bitwy oraz wynik konfliktu.

Grupa V

Przeczytajcie uważnie podrozdział w podręczniku *Wojny śląskie* (s. 308–309) i przeanalizujcie mapę (m9, s. 312), a następnie stwórzcie na dużych arkuszach papieru mapę mentalną dotyczącą pierwszej i drugiej wojny śląskiej. Pamiętajcie, aby uwzględnić w niej genezę konfliktu, walczące strony, główne bitwy oraz wynik wojen.

Grupa VI

Przeczytajcie uważnie podrozdział w podręczniku: *Wielka wojna północna* (s. 302–304) oraz *Pokój w Nystad i skutki wielkiej wojny północnej* (s. 304–305), a także przeanalizujcie mapę (m9, s. 312). Następnie stwórzcie na dużych arkuszach papieru mapę mentalną dotyczącą tego konfliktu. Pamiętajcie, aby uwzględnić w niej genezę wojny, walczące strony, główne bitwy oraz wynik konfliktu.

W trakcie pracy grup zapisujemy na tablicy temat mapy myśli *Główne konflikty zbrojne w XVIII w.* Po wykonaniu zadania uczniowie prezentują swoje mapy i przyklejają je w odpowiednich miejscach na tablicy.

III. PODSUMOWANIE

Prosimy o dokończenie zdań:

- ▶ Uważam, że najpoważniejsze konsekwencje na arenie międzynarodowej miała wojna..., ponieważ...
- ▶ Uważam, że największe znaczenie dla Europy Środkowo-Wschodniej miała wojna..., ponieważ...

Następnie rozdajemy w klasie karty pracy. ▶

METODY KONTROLI

Uczniowie wykonują zadanie 1 w karcie pracy.

PRACA DOMOWA

Korzystając z wiadomości poznanych na dzisiejszej lekcji oraz zaproponowanych materiałów dodatkowych dostępnych w Internecie przygotujcie się do debaty oksfordzkiej, której tezą będzie zdanie: *Gdyby nie wojny prowadzone w XVIII w., Prusy i Rosja nie zostałyby europejskimi potęgami.*

Przypominamy zasady debaty oksfordzkiej (zaproponowane wcześniej w scenariuszu 14) i udostępniamy uczniom linki do stron internetowych. ▶ Następnie wybieramy dwa zespoły po pięć osób i dajemy im instrukcje. ▶

Zespół I

Na następnej lekcji weźmiecie udział w debacie oksfordzkiej. Jesteście obrońcami tezy *Gdyby nie wojny prowadzone w XVIII w., Prusy i Rosja nie zostałyby europejskimi potęgami.* Wybierzcie spośród siebie:

- ▶ pierwszego mówcę, który przedstawi tezę i stanowisko swojej drużyny,
- ▶ drugiego i trzeciego mówcę – ich zadaniem będzie rozwinąć argumentację swojej drużyny i zbijać argumenty przeciwników,
- ▶ czwartego mówcę – zajmie się on zbięciem argumentów drużyny przeciwnej,
- ▶ piątego mówcę, który podsumuje stanowisko swojej strony.

Każdy z uczestników będzie miał 3 minuty na swoją wypowiedź.

Zespół II

Na następnej lekcji weźmiecie udział w debacie oksfordzkiej. Jesteście przeciwnikami tezy *Gdyby nie wojny prowadzone w XVIII w., Prusy i Rosja nie zostałyby europejskimi potęgami.* Wybierzcie spośród siebie:

- ▶ pierwszego mówcę, który przedstawi tezę i stanowisko swojej drużyny,
- ▶ drugiego i trzeciego mówcę – ich zadaniem będzie rozwinąć argumentację swojej drużyny i zbijać argumenty przeciwników,
- ▶ czwartego mówcę – zajmie się on zbięciem argumentów drużyny przeciwnej,
- ▶ piątego mówcę, który podsumuje stanowisko swojej strony.

Każdy z uczestników będzie miał 3 minuty na swoją wypowiedź.

Wybieramy również sekretarza oraz trzech ekspertów. Pozostałych uczniów dzielimy na trzy grupy. Ich zadaniem będzie przygotowanie trzech argumentów za i trzech przeciwko tezie. Marszałkiem zostaje nauczyciel.

Materiał realizowany na drugiej godzinie lekcyjnej

I. WPROWADZENIE

Zapowiadamy, że na dzisiejszej lekcji spróbujemy odpowiedzieć na pytanie, jak wielka wojna północna i wojny śląskie wpłynęły na pozycję Rosji i Prus w Europie.

Uwaga: przed rozpoczęciem lekcji należy odpowiednio przygotować salę. Ławki i krzesła powinny być ustawione tak, aby było widać wyraźny podział na dwie strony uczestniczące w dyskusji.

Nauczyciel, jako marszałek debaty, przedstawia cel spotkania, zasady obowiązujące podczas dyskusji (w tym możliwość zdobycia punktów) oraz strony biorące w niej udział. Następnie podaje tezę: *Gdyby nie wojny prowadzone w XVIII w., Prusy i Rosja nie zostałyby europejskimi potęgami* i rozpoczyna debatę.

II. ROZWINIĘCIE

Uczniowie uczestniczą w debacie oksfordzkiej.

Po zakończeniu wypowiedzi zespołów oddajemy głos wybranym osobom z publiczności, aby te opowiedziały się po jednej ze stron, prezentując argumenty przygotowane wcześniej przez swoje drużyny.

Następnie eksperci podliczają punkty i ogłaszają wynik debaty.

III. PODSUMOWANIE I METODY KONTROLI

Po zakończonej debacie prosimy uczniów o podzielenie się swoimi refleksjami na temat tej formy rozmowy o przeszłości. Możemy zadać pytania:

- Jak myślicie, czy warto dyskutować na tematy historyczne?
- Która część debaty była dla was największym wyzwaniem?